

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 1C0327

EDUCATION SCIENCES

Received: October 2010

Accepted: January 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Fulya Yalçın¹

Abbas Türnüklü²

Ege University¹

Dokuz Eylül University²

fulya.atalay@ege.edu.tr

abbas.turnuklu@deu.edu.tr

Izmir-Turkey

ALGILANAN ANA-BABA DAVRANIŞLARI İLE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı; genç yetişkinlerin, çocuk yetiştirme tutumları ile algıladıkları ana-baba davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evreni İzmir ili merkez Karşıyaka, Bornova, Konak, Buca, Balçova ve Narlıdere ilçelerindeki bağımsız anaokullarıdır. Araştırmanın örneklemi, 2009-2010 eğitim öğretim yılında eğitim gören, bu ilçelerde yer alan bağımsız anaokullarında okulöncesi eğitim alan 3, 4, 5 ve 6 yaş grubu çocukların ebeveynleri arasından seçilmiştir. Kadınların erkeklere göre koruyucu tutumu daha önemli olarak algıladıkları, daha fazla fiziksel ve duygusal ceza durumlarıyla karşılaştıkları, başarı için baskı algısının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ev kadınlığı rolünün göreceli olarak erkek gruba göre kadın grupta yüksek, karı-koca geçimsizliği algısının ise erkek grupta daha yüksek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Yetiştirme Tutumları,
Algılanan Ana-Baba Davranışları, Genç Yetişkinler,
Tutum, Davranış

THE RELATION BETWEEN YOUNG ADULTS' CHILD REARING ATTITUDES AND THEIR PERCEPTION OF PARENTAL BEHAVIOUR

ABSTRACT

The main purpose of this research is to investigate the relation between young adults' child rearing attitudes and their perception of parental behaviour. The area covered in this research is the independent preschools in İzmir, namely districts of Karşıyaka, Bornova, Konak, Buca, Balçova and Narlıdere. The subjects matters consist of the parents of students between the age of 3 and 6 who attended independent preschools. It is believed that protective attitudes of women than men are perceived as more important, more physical and emotional encounter with the criminal cases, the higher the perception of success to be pressure for. The relative role of the housewife as a group of women compared to men in the highest, the perception of incompatibility of husband-wife in the male group was higher than can be said.

Keywords: Child Rearing Attitudes, Perception of Parental Behaviours,
Young Adults, Attitudes, Behaviours

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Aile, Bulut (1983) tarafından; "Ana-baba ve çocuklardan oluşan, üyeleri arasında karşılıklı sevgi, saygı, dayanışma ve birbirlerine ait olma duygusu bulunan topluluktur" şeklinde ifade edilmiştir. Anne-baba-çocuk üçgenindeki iletişim biçimi, bireyler üzerinde uzun veya kısa süreli, olumlu veya olumsuz etkiler oluşturmakta; anne-babalar ve çocuklar birbirlerine hem uygun biçimde hem de uygun olmayan biçimde davranmayı öğretmektedirler [13]. Aile ortamında anne-baba tutumları, değerleri, zevkleri çocuğunun gelişimini etkiler. Çocuk yetiştirme tutumları ile çocuğun davranışlarını ilişkilendirmek mümkündür [1].

Anne babalar çocuklarını yetiştirirken, çeşitli metotlar kullanmaktadır. Bu metotlar, çocuğa ve çocuğun o anda sergilediği davranışa göre değişim göstermektedir. Anne babalar bir taraftan çocuklarının kendi kendini kontrol etme becerisini geliştirmeyi amaçlarken, diğer taraftan kendi başına karar vermesini kısıtlayıcı davranışlar sergilerler. Bu çelişki içinde kalan anne baba çeşitli davranış biçimlerinin yoğun olarak yaşanması ile farklı gruplaşmalara yol açmaktadır. Bunları farklı kategoride incelemek mümkündür [4]. Anne babaların çocuk yetiştirme tarzı kadar, aynı ölçüde etkili bir başka husus da, ebeveynlerinin kişilik yapısı ve davranışlarıdır. Anne babaların kişilik özellikleri, arzuları, özlemleri, başarıları kadar kendi çocukluklarında gördükleri muamele biçimleri de, çocuğun kişilik gelişiminde etkili özelliklerdir. Bu özellikler kadar eşlerin birbirini algılayışı ve çocuklarını algılayış tarzları da, çocuk yetiştirme tutum ve yöntemlerinde önemlidir [1]. Buna bağlı olarak ana-babanın çocuğunu sosyalleştirmek için kullandığı yöntemler, seçtiği ödül ve cezalar, öğretim biçimleri, aktarmaya çalıştığı değerler, çocukların ilgileri ve sosyal becerileriyle birbirlerinden farklı ilişkiler geliştirmesine neden olur [22].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Tutumlar, öğrenme süreci içerisinde çevreden etkilenecek edinilmektedir. Tutum edinilirken, daha çok bireyin çevresinde yer alan beğendiği kişilerin davranışlarını taklit etme, o kişilerle özdeşleşme ve yaşantıları ön plandadır. Bu sayede bireyin bilgi ve becerileri öğrenmesinde de geçerli yollar haline gelmektedir. Cronbach (1963) özdeşimi, "bireyin örnek aldığı belli bir kişinin yaptığı eylemleri öykünmesi ve onun davranışları ile kendi davranışlarını özde bir davranış haline getirmesi" olarak tanımlar [2].

Özellikle ilkökul çağına kadarki dönemde çocuk anne ve babasını kendisine çeşitli konularda bilgi verecek, ödüllendirip cezalandıracak tek otorite olarak görür. Kişiliğin biçimlenmesinde en önemli çevresel etken ailedir. Aile, özel davranışların kazanılmasında rolü olan övgü ve cezaların kaynaklandığı ve kullanıldığı başlıca ortamdır. Genellikle çocuğun ilk öğretmenleri de anne- babasıdır. Anne babanın tepkileri bazı davranışları pekiştiren, diğer bazıları için cesaret kırıcı özellik taşıyarak çeşitli alışkanlıkların, amaç ve değerlerin belirlenmesinde yardımcı olmaktadır. Örnek alma sürecinde çocuklar, anne babalarının birçok kişilik özelliğini taklit ederken, ahlaki, kültürel değer ve standartlarını da benimserler[24]. Kılıçaslan'ın (2001: s.140), "Aile Fonksiyonlarının ve Algılanan Farklılaşmış Anne-Baba Yaklaşımının Kardeş İlişkileri Üzerindeki Etkisi" adlı çalışmasının sonuçlarından birine göre, erkeklerin aile içinde otorite figürü olarak algılanabilmesinden dolayı, babaların kendisinden sonra ailede otoriteyi sağlayacak kişi olarak, erkek çocuğunu otorite figürü şeklinde görmesi nedeniyle, ona karşı daha çok disiplin içeren davranışlar sergileyebileceğini belirtmektedir.

Çocuğun birlikte büyüdüğü ve yaşadığı aile bireylerinin davranışlarının, çocuk üzerinde çok önemli etkileri vardır. Çocuğun, ailenin her bir bireyiyle farklı etkileşimlerde bulunması, onun

davranışlarının şekillenmesine neden olur. Çocuklarda yerleşen ve süreklilik gösteren pek çok davranış, ebeveynlerini model almaları sonucunda oluşmaktadır [9], [10]. İleri yaşlara doğru, model alma ve özdeşleşmenin etkisinin giderek azalması, bunun yerine bireyin yaşantılarına dayalı bilimsel bir tutum kazanmaya doğru yönelmesi gerekir. Böylece birey bağımsızlaşır ve kişilik özelliklerini geliştirir [2]. Berne (1961), insanların kendi ana-babalarından etkilenecek oluşturdukları ana baba benlik durumlarının, ileride ana-baba oldukları zaman, nasıl davranacaklarını belirlediğini söyler. Kendi çocukluklarında ana-babalarıyla yeterli düzeyde bir arada olamamış, iletişime geçememiş bireyler, ileride çocuk yetiştirmede sorunlar yaşayabilirler [7]. Bu nedenle genç ana babaların, kendi çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinin tutum ve davranışların anne babadan ve diğer çevresel etmenlerden nasıl şekillenerek oluştuğunu, tutum ve davranış arasındaki ilişkinin niteliğinin ortaya konması, onu daha iyi tanımak için gereklidir. Çünkü tutumların değişimi incelendiğinde tutumun, çok fazla benimsenen ya da karşı olunan düşünce ve inançlardan oluşmaları benimseme ve karşı olma gibi duygusal yanları olmasından dolayı, değişime dayanıklılık gösterdiği görülmüştür. Bir şeye ilişkin duygular ne denli güçlü ise, bellekte onları değiştirmek o denli güç olur [28].

Bireyin kendi ailesinden algıladığı davranışları modelleme yoluyla öğrendiği düşünülmektedir. Çünkü bireyin geçmişinde modellenen durumlar, modellenen bireylerle kişi arasındaki etkileşimler ve davranışın öz nitelikleri dikkatin oluşmasında etkilidir [17]. Hatta Hartman ve Harris (1994) tarafından yapılmış olan bir araştırmaya göre, çocukların, ailelerinde özellikle "liderlik tarzını" model aldıklarını ortaya koymuşlardır [16]. Konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde "En iyi anne baba tutumu" net olarak söylenememektedir. Ancak, demokratik tutumun çocukların gelişimleri üzerinde daha etkili bir yere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Önemli olan, hangi tutumun hangi durum ve ortamda kullanılması gerektiğinin iyi bir şekilde belirlenebilmesidir. Kullanılacak farklı ölçekler ve daha geniş örneklerle daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir [8]. Çocuğun, zaman içinde gelişim alanlarındaki ilerleme ile yaşamı ve sosyal kuralları algılaması, onun aile bireyleriyle yaşadığı ilişkiyi pek çok açıdan etkiler. Küçük yaşta gösterilen müsamaha çocuk büyüdükçe kısıtlama ve beklentiye dönüşür [11]. Bütün bu yaşantıların sonucunda çocukluk döneminde aileden algılanan davranış ve tutumlar, 12-30 yaş arasındaki dönemde son şeklini alır [23]. Pek çok araştırma, çocukluğunda olumsuz yaşantılar geçirmiş olan ebeveynlerin, plan yapma ve problemlerle başa çıkma becerilerinde sorun yaşadığı, çocuklarına kolay öfkelenen davranışlar sergilediklerini göstermektedir. Hatta ebeveynlerinde depresyon, nevrotik bozukluk ya da anksiyete gibi problemlerin gözlemlendiği çocukların, ileride kendileri ana-baba oldukları zaman benzeri bulgular görülmüştür. Hatta bu çocukların depresif, endişeli ebeveynler oldukları belirtilmektedir [31]. Benzer şekilde Geçtan'a (2000) göre, çocukluk yıllarını gerekli destekten yoksun ya da baskı altında geçiren kişilerin, o dönemde başlayan gerilimi ve alarmı, yetişkinlikte de "sanki zihinlerine yerleştirilmiş ve sürekli emirler veren bir aygıtın tutsağı gibi" sürdürdükleri görülmektedir [12].

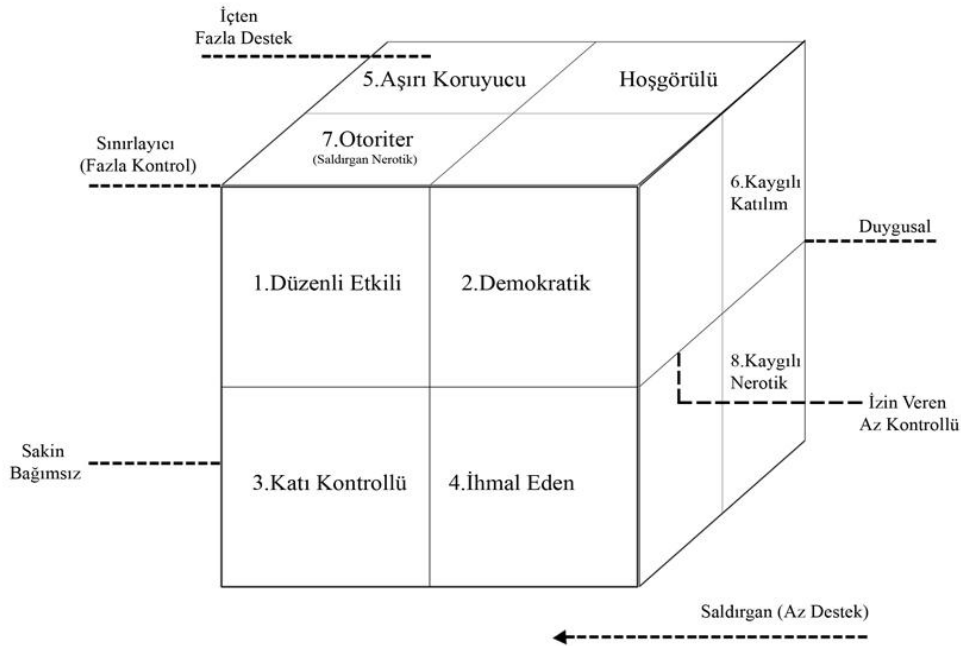
Anne ve babaların çocuklarına karşı takındıkları bu tavırları etkileyen diğer faktörler şöyle sıralanabilir:

- Anne ve babanın zihninde nasıl bir çocuk istedikleri konusunda, daha çocuk dünyaya gelmeden önce hayali bir çocuk oluşur. Dünyaya gelen çocuk, anne babanın hayalindeki çocukla ters düştüğünde, ailede reddetme davranışı gözlenir.
- İçinde yaşanılan toplumun kültürü ana-babanın çocuk yetiştirme konusundaki tutumlarını etkiler.
- Çocuklarına sergiledikleri ana-baba rolünden haz duyan, kendilerine düşen sorumlulukları en iyi şekilde yerine getirdiğini düşünen ana-

babalar, çocuklarını yetiştirme konusunda kaygılı, kendine güvensiz ve yetersiz hisseden ana-babalara oranla daha başarılı ve olumludurlar.

- Çocuklarının sayı, cinsiyet ve kişilik özelliklerinden memnun olan ana-babalar, memnun olmayanlara oranla, daha uygun tavırlara sahiptirler [34], [25]. Parke (2002)'in yaptığı çalışmalarda, annelerin ve babaların arasında ebeveynlik farklılıkları olduğunu belirtmiştir. Çalışmalarda genel olarak, annenin çocuk bakımı konusunda daha fazla sorumluluk üstlendiği, daha fazla sevgi gösterdiği, babaların ise daha çok çocuğun oyunlarına yönerge odaklı katıldıkları ve otoriter davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Bazı çalışmalar ise anne ve babaların kız ve erkek çocuklarını birbirlerinden farklı olarak yetiştirdiklerini ortaya koymaktadır [20]. Genel olarak bakıldığında, ana-babalarla çocuklarının tutumları arasındaki benzerliklerin, farklılıklardan daha fazla olduğu görülmekte; bu da ailelerin çocuklarının tutum ve davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğuna işaret etmektedir [5].

Pek çok anne ve baba, çocuklarının kendi kendilerini kontrol etme becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Ancak bunu yaparken, çocuğun kendi başına kararlar almasını engelleyici veya kısıtlayıcı davranışlar sergilerler. Bu ikilem arasında kalan ana-baba, farklı tutum ve davranış biçimlerini sergilemelerinden dolayı farklı gruplaşmalara neden olmaktadır. Bu grupları, farklı kategorilerde incelemek mümkündür [30]. Becker (1964), ana-baba davranışlarının bileşkesi olarak bir ana-baba kübü hazırlamıştır. Sekiz tane küpten oluşan tek bir küpte, her bir kübün küçük bölmeleri içindeki ana-baba davranışlarını, genel bir ifadeyle tanımlar[32].

Şekil 1. Çocuk yetiştirme biçimlerinin kübik modeli [32]
(Figure 1. Cubic model forms of child rearing [32])

Her bir kübü açıklayacak olursak;

- **Etkili, düzenli ana-babalar:** (Sınırlayıcı, fazla kontrol, fazla içten destek, sakin bağımsız). Bu küpteki ana-babalar, çocuğu merkeze alarak, ona yön vererek kontrol ederler. Olumlu bir katılım sergilerler. Çocuğu övme ve ödüller kullanılır. Böyle bir ailede yetişen çocuklarda, içsel çatışmalar, utangaçlık, içe kapanıklık

gözlenebilir. Fazla sorumluluk alabilir ve güvenilirlerdir. Liderlik yeteneklerine sahip olabilirler.

- **Demokratik ana-babalar:** (Hoşgörü-Az kontrol, içten-fazla destek, sakin-bağımsız). Bu bölmedeki ana-babalar, aile içi kuralların çocukla birlikte oluşturulmasından yana bir tavır sergiler. Çocuğun kabul edilmeyen davranışlarının nedenleri olumlu bir şekilde açıklanarak, pek çok davranışı hoş görülür. Bu ailelerde yetişen çocuklarda sosyal, yaratıcı, işbirliğine açık, dışa dönüktürler. Sosyal konularda saldırgan tutum içerisine girebilirler.
- **Katı kontrollü ana-babalar:** (Sınırlayıcı-Fazla kontrol, saldırgan-az destek, sakin-bağımsız). Bu gruptaki ana-babalar, çocuklarıyla olan iletişimleri oldukça serttir. Çocuklarına karşı sert, katı bir tavır içerisindedirler. Kural koyarlar ve bu kurallara uymayan çocuk, cezalandırılır. Bu şekilde yetişen çocuklar, otorite figürünün kendisini reddetmesinden korkarlar. Kinci, manüple edici bir özellik geliştirebilir. Bazen suça yönelebilir, evden kaçabilir.
- **İhmalkar ana-babalar:** (Sınırlayıcı-az kontrol, saldırgan-az destek, sakin-bağımsız). Bu küpteki ana-babalar, çocuklarına hiçbir kural koymazlar. Ana-babanın sergilediği ilgisiz ve/veya saldırgan tavırlardan dolayı, çocuk kendisinin ihmal edilmiş ve reddedilmiş olduğunu düşünür. Bu şekilde yetişen çocuklar, yetişkin rolü almada başarısızdırlar. Sosyal olarak içe kapanık ve kendine dönük olabilirler.
- **Aşırı koruyucu ana-babalar:** (Sınırlayıcı-fazla kontrol, içten-fazla destek, kaygılı-duygusal). Bu bölmedeki ana-babalar, kural koymalarının yanı sıra çocuğa destek de olmaktadır. Bunu yaparken, ana-baba kaygılıdır. Düşman bir çevreye karşı çocuklarını koruyan ana-babalar olarak tanımlanırlar. Bu ortamda yetişen çocuklar da kaygılı olduğundan kurallara aynen uyarlar. Utangaç, bağımlı, içe kapanık olabilirler.
- **Hoşgörülü ana-babalar:** (İzin verici-az kontrol, içten-fazla destek, kaygılı duygusal). Bu gruptaki ana-babalar çocuklarını şımartmaktadır. Ailenin merkezinde çocuk vardır. Bu gruptaki ana-babaya sahip çocuklar, şımarık olma eğilimindedirler. Bağımsız, yaratıcı, talepkar, itaatsiz olabilirler. Büyüdükçe anti-sosyal davranış sergileyebilirler.
- **Otoriter, Saldırgan, Nörotik ana-babalar:** (Sınırlayıcı-fazla kontrol, saldırganlık-az destek, kaygılı-duygusal). Bu gruptaki ana-babalar, koydukları katı kurallara çocuklarını uymaları konusunda zorlarlar. Sözel ve fiziksel cezalandırmalar söz konusudur. Bu bölmedeki aşırı davranışlar, çocuğun kişiliğine tecavüz etmeye kadar gidebilir. Bu şekilde yetişen çocuklar, öfkeli dirler. Saldırganlık ve suç işleme gibi davranışlarda topluma karşı isyan edebilirler. Bazen evden, okuldan kaçarlar.
- **Kaygılı, Nörotik ana-babalar:** (İzin verici-az kontrol, saldırgan-az destek, kaygılı-duygusal). Bu küpteki ana-babalar, çocukları üzerinde az kontrol ve ilgi gösterdikleri halde, potansiyel olarak, çocuğu tahrip etme eğilimindedirler. Böyle bir aile ortamında büyüyen çocukların nörotik olma eğilimleri vardır. İnsanlardan uzakta kalmayı tercih edebilirler. Utangaç ya da kavgacı davranışlarından dolayı arkadaş edinmede sorun yaşarlar. Yetişkin rolünü benimsemekte güçlük çekerler[32].
- Daha sonraki araştırmacıların (Baumrind, 1978; Maccoby ve Martin, 1983), hoşgörülü tutumu, aşırı hoşgörülü-izin verici, aşırı hoşgörülü-kayıtsız tutumlar olarak ayırmalarının sonucunda, ebeveyn tutumlarının, ısrarcılık (talepkarlık) ve duyarlılık olmak üzere iki boyutu ortaya konmuştur. Yavuzer (1990), ana-baba tutumlarını kategorize ederken, öncelikle ana-babanın, çocuklarından bekledikleri

davranış modeline uygun bir davranış içinde olmalarının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Kendi çocukluk yıllarında engellenmiş bireylerin, ana-baba olduklarında, eskiden kendilerine tanınmamış özgürlüklere çocuklarının sahip olmalarına karşı, bilinç dışı bir kıskançlık geliştirdiklerine işaret etmektedir. Bu nedenle çoğu kez, kendi ana-babalarından gördükleri yöntemlerle çocuklarını sıklıkla dizginleme, suçlama, aşağılama yollarını deneyebilirler[33].

ANALİTİK ÇALIŞMA (ANALYTICAL STUDY)

Çalışmada, anne babaların çocuklarını yetiştirme tutumları ile algıladıkları ana-baba davranışları arasındaki ilişki incelendiğinden dolayı, survey tipi çalışmanın hem betimsel tarama hem de ilişkisel tarama yönü yer almaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Genç yetişkin anne ve babaların algıladıkları ebeveyn davranışları anne ve babaların cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkin anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumları, anne ve babaların cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?
- Genç yetişkin anne ve babaların algıladıkları ebeveyn davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Ayrıca, araştırmanın problemini ve alt problemlerini çözecek bilgileri sistematik bir biçimde toplamak amacıyla veriler, anket ve ölçek kullanılarak, nicel olarak toplanmıştır. Araştırmanın evreni İzmir ili merkez Karşıyaka, Bornova, Konak, Buca, Balçova ve Narlıdere ilçelerindeki bağımsız anaokullarıdır. Araştırmanın örnekleme, bu ilçelerde yer alan bağımsız anaokullarında okulöncesi eğitim alan 3, 4, 5 ve 6 yaş grubu çocukların ebeveynleri arasından seçilmiştir. Okul seçimleri ve ölçekler uygulanırken sırasıyla küme ve rastgele örneklem seçim tekniği benimsenmiştir.

• Veri Toplama Araçları

Bu çalışmadaki veriler, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARİ), Algılanan Ana-Baba Davranışları Envanteri (AAD) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmış ve belirlenen okullara dağıtılmıştır. Ayrıca aile reisi olma misyonunu yüklenen ve artık annenin çalışma hayatında daha aktif rol almasıyla çocuk yetiştirilmesinde sorumlulukları paylaşma durumunda kalan babalara ait elde edilen bilgilerin de, çocuğun kişiliğinin gelişimi hakkında önemli ipuçları verdiği düşünülmektedir. Örneğin babanın askerlik ya da iş gereği aileden uzun süre ayrı kaldığı durumlarda, özellikle erkek çocuklarında anneye daha bağımlı, güvensiz, okul başarılarının düştüğü ve davranışlarında sorunlar oluştuğu gözlenmiştir[36]. Bu nedenle çalışmanın veri toplama araçları hem anneye hem de babaya uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından okul müdürleriyle görüşmeler yapılarak, öğretmenlerin de desteğiyle anne ve babalara ayrı ayrı uygulanmıştır. Ana-babalara anketleri yanıtlamaları için bir hafta süre tanınmıştır. Toplamda 460 kişiye ulaşılmıştır.

Örnekleme yer alan anne babaların %13'ü Konak, %13'ü Balçova, %13'ü Karşıyaka-1, %12.2'si Narlıdere, %12.2'si Bornova, %12.2'si Buca-1, %12.2'si Buca-2 ve %12.2'si Karşıyaka-2'deki bağımsız anaokullarından seçilmiştir. Örneklem, %54.1'ini anneler 249 kişi, %45.9'unu babalar 211 kişi olmak üzere toplam 460 kişiden meydana gelmektedir.

•

• Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARİ)

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARİ), E. S. Schaefer ve R.Q.Bell (1958) tarafından geliştirilmiştir. Güney Le Comple, Ayhan Le Compte, Serap Özer ve Şenay Küçük tarafından Türkçe'ye çevrilerek, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan PARİ, anne babaların çocuk yetiştirme

tutumlarını ölçmektedir. Bu ölçek anne babalara, çocuk ve ergenlere uygulanmaktadır[26].

Ölçeğin Alt Boyutları: Üç farklı sosyo-ekonomik gruptan 179 annenin ölçek puanlarına uygulanan faktör analizi sonucu 5 faktör ortaya çıkmıştır. Bunlar;

- **Aşırı kontrolcü annelik**
- **Demokratik Tutum ve eşitlik Tanıma**
- **Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme**
- **Karı-Koca Geçimsizliği**
- **Artık Boyut ya da Sıkı Disiplin [19].**

Bu araştırmanın bağımlı değişkenlerinden birisi olan çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek için kullanılan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI)'nin güvenilirlik analizi Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Ölçeğin ayrı ayrı boyut ve genel Alpha değerleri, bunun yanı sıra iki yarı test güvenilirlik değerleri de hesaplanmıştır.

Bu çalışmada 460 kişiye uygulanan PARI ölçeği, genel olarak yüksek derecede güvenilirliğe Cronbach $\alpha=0.914$ sahip olarak bulunmuştur. PARI alt boyutları için ise aşırı kontrolcü annelik faktörü için Cronbach $\alpha=0.864$, demokratik tutum ve eşitlik tanıma için Cronbach $\alpha=0.276$, ev kadını rolünü reddetme Cronbach $\alpha=0.758$, karı-koca geçimsizliği için Cronbach $\alpha=0.680$ ve artık boyut ya da sıkı disiplin için Cronbach $\alpha=0.797$ dereceleri belirlenmiştir.

- **Algılanan Anne Baba Davranışları Ölçeği (AAD)**

Algılanan Anne Baba Davranışları Ölçeği (AAD), Deverux ve arkadaşları (1969) tarafından, Cornell Üniversitesinde kültürler arası bir araştırmada kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Bu araştırmada kullanılan şekli, Mc Donald (1971) tarafından, Cornell ölçe aracının geliştirilmiş formlarından alınarak oluşturulmuştur[35].

AAD Envanteri'nin Alt Boyutları:Bu ölçek dokuz alt boyuttan meydana gelmektedir. Her bir boyut bir alt ölçeği oluşturmaktadır.

- o Çocuk Bakımı
- o Amaçlarına ulaşmada yardımcı olma
- o Tutarlı disiplin
- o Standartların belirliliği
- o Koruyuculuk
- o Fiziksel cezalandırma
- o Başarı için baskı
- o Ayrıcalıklardan yoksunlaştırma
- o Duygusal cezalandırma alt boyuttan oluşan envanter bu şekilde dokuz ve 21 maddeden meydana gelmektedir[6].

Türkiye'de aracın geçerlik ve güvenilirlik çalışması Binnur Yeşilyaprak (1988) tarafından yapılmış ve "Gençlerde Denetim Odağı ve Önkoşulları" adlı araştırmasında kullanılmıştır. Güvenirlik çalışması için ölçek sosyo-ekonomik seviye (SES) ve cinsiyet yönünden heterojen olmak üzere 130 kişiden oluşan lise ikinci sınıf öğrencilerine uygulanmış ve üç hafta sonra da ikinci uygulama gerçekleştirilmiştir. 100 kişiden alınan sonuçlar üzerinde yapılan güvenilirlik çalışmasında elde edilen değerler aracın güvenilirliği için oldukça yüksek bulunmuş, ölçme aracının tutarlı sonuçlar verdiği görülmüştür[28]. Ölçme aracının geçerliliğine ilişkin yapılan çalışmada 25 kişilik uzman grubun incelemesine sunularak görünüş ve yapı geçerliliği araştırılmıştır. Başvurulan uzman grubu, Hacettepe Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi'nde, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ile Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanlarında en az bilim uzmanlığı düzeyinde eğitime sahip kişilerden oluşmuştur. Uzman grubundan, ölçekteki maddelerin hangi davranış boyutunu ölçtüğünü belirtmeleri, ayrıca her maddenin kültüre uygunluk ve ifade yönünden anlaşılabilirliği hakkında görüşleri istenmiştir. Ölçeği inceleyip iade eden 21 kişinin görüş ve önerileri ışığında araç üzerinde

bazı değişiklikler yapılarak ölçeğin geliştirilmesine çalışılmıştır. En önemli değişiklik ilgili görülen alt ölçeklerin birleştirilmesi olmuştur. Uzmanlar, çoğunluğun işaretleme frekansına dayanarak "standartların belirliliği" alt ölçeği ile "tutarlı disiplin" alt ölçeğinin; "ayrıcalıklardan yoksunlaştırma" alt ölçeği ile "duygusal cezalandırma" alt ölçeğinin birleştirilmesini uygun bulmuşlardır. Bu karar uygulanmadan önce güvenilirlik çalışması için yapılan uygulamada 100 öğrencinin adı geçen alt ölçeklerden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve gerçekten birbirlerine paralel oldukları görülmüştür. Yapılan değişiklikle alt ölçek sayısı yediye indirilmiş ve ifade yönünden de bazı değişiklikler yapılmıştır [35], [28].

Ancak bu araştırmada, algılanan ana-baba davranışları açısından daha ayrıntılı sonuçlara ulaşılabilmesi için ölçeğin dokuz ölçekli hali tercih edilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkenlerinden birisi olan algılanan ana-baba davranışlarını ölçmek için kullanılan Algılanan Ana-Baba Davranışları Envanteri (AAD)'nin güvenilirlik analizi Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Ölçeğin ayrı ayrı boyut ve genel Alpha değerleri hesaplanmıştır. AAD envanterinin genel olarak yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir ($\alpha=0.824$). AAD alt boyutları için ise çocuk bakımı $\alpha=0.787$, amaçlarına ulaşmada yardımcı olma faktörleri için $\alpha=0.746$; tutarlı disiplin faktörü için $\alpha=0.818$; standartların belirliliği $\alpha=0.777$, koruyuculuk $\alpha=0.605$, fiziksel cezalandırma $\alpha=0.771$, başarı için baskı $\alpha=0.723$, ayrıcalıklardan yoksunlaştırma $\alpha=0.697$ ve duygusal cezalandırma faktörleri için $\alpha=0.795$ dereceleri belirlenmiştir.

• Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmada toplanan nicel veriler, istatistiksel analiz tekniklerinden bağımsız grupların ortalamalarının karşılaştırılmasına yönelik olarak kullanılan t-testi tercih edilmiştir[29]. Bağımsız değişkenlerin alt gruplarının örnek hacminin yeteriz olduğu durumlar için ise, t-testinin parametrik olmayan alternatif Mann-Whitney U testine yönelik analizler de gerçekleştirilmiştir[27],[14],[15]. Her bir ölçeğin kendi içinde yer alan alt boyutları arasındaki ve ölçeklerin alt boyutlarının birbirleriyle olan ilişkileri, Pearson'un Momentler Katsayısı (r) ile belirlenmiştir.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Çalışmada kullanılan ölçeklere ait verilere ilişkin karşılaştırmalar ayrı ayrı incelenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda verilen başlıklar halinde sunulmuştur:

• Çocuk yetiştirme tutumları

Tablo 1. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ölçeği (PARI) toplam puanının ve alt ölçeklerinin cinsiyete ilişkin t-test sonuçları
(Table 1. The results of parental attitude research instrument (PARI) gender-related total score and subscale t-test)

PARI Alt Ölçekler	Grup	n	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Aşırı Kont. Annelik	Kadın	248	15,3871	3,30797	1,856	455	,064
	Erkek	209	14,7990	3,45267			
Demok. Tut. ve Eş.Tan.	Kadın	231	20,5455	3,16727	-1,189	425	,235
	Erkek	196	20,9184	3,30399			
Ev Kadınlığı Rol. Red.	Kadın	226	38,0619	6,22509	2,467	403	,014
	Erkek	179	36,4693	6,72601			
Karı-koca Geçimsizliği	Kadın	239	16,6485	3,94525	-2,398	438	,017
	Erkek	201	17,5323	3,73500			
Artık Boyut veya Sıkı Dis.	Kadın	219	47,2877	7,39479	1,560	402	,120
	Erkek	185	46,0865	8,07122			
Pari Toplam Puanı	Kadın	169	161,9822	22,62675	,192	302	,848
	Erkek	135	161,4519	25,47540			

Genel olarak bakıldığında, Tablo 1’de, aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, artık boyut ya da sıkı disiplin alt ölçeklerine ait toplam puan ortalamaları arasında fark olmadığı görülmektedir. Ancak ev kadınlığı rolünü reddetme ve karı-koca geçimsizliği alt ölçeklerine ait toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır.

• Algılanan ana-baba davranışları

Tablo 2. Algılanan ana-baba davranışları envanteri’nin (AAD) toplam puanının ve alt ölçeklerinin cinsiyete ilişkin t-test sonuçları
(Table 2. The results of perceived parenting questionnaire’s (PPQ) gender-related total score and subscale t-test)

AAD Alt Ölçekler	Grup	n	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Çocuk Bakımı	Kadın	246	14,2317	3,86602	1,225	451	,221
	Erkek	207	13,7729	4,08901			
Amaç. Ulaş. Yard. Olma	Kadın	247	13,4372	4,48973	1,475	454	,141
	Erkek	209	12,8134	4,50946			
Tutarlı Disiplin	Kadın	246	13,3211	4,14218	1,217	451	,224
	Erkek	207	12,8406	4,23677			
Standartların Belirliliği	Kadın	248	15,3871	3,30797	1,856	455	,064
	Erkek	209	14,7990	3,45267			
Koruyuculuk	Kadın	248	10,3710	3,26673	3,754	455	,000
	Erkek	209	9,2201	3,26246			
Fiziksel Cezalandırma	Kadın	246	6,0081	2,56824	-	454	,000
	Erkek	210	7,0857	3,24329			
Başarı İçin Baskı	Kadın	244	12,0123	4,05059	-	447	,028
	Erkek	205	12,8244	3,68335			
Ayrıcalıklardan Yoksunlaştırma	Kadın	248	6,9637	2,91629	-	455	,275
	Erkek	209	7,2679	3,01996			
Duygusal Cezalandırma	Kadın	244	21,9180	6,18054	-	448	,047
	Erkek	206	23,1650	7,08361			
AAD Toplam Puanı	Kadın	226	113,3850	16,85751	-,582	411	,561
	Erkek	187	114,3904	18,19259			

Tablo 2’ye göre çocuk bakımı, amaçlarına ulaşmada yardımcı olma, tutarlı disiplin, standartların belirliliği ayrıcalıklardan yoksunlaştırma alt ölçeklerine ait toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Ancak, kadın koruyuculuk, fiziksel cezalandırma, başarı için baskı, duygusal cezalandırma alt ölçeklerine ait toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

o Çocuk yetiştirme tutumları ile algılanan ana-baba davranışları arasındaki ilişki

Tablo 3 incelendiğinde **Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği ile;** çocuk bakımı, tutarlı disiplin, standartların belirliliği, başarı için baskı alt ölçekleri ve AAD toplam puanı arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır. **Demokratik tutum alt ölçeği ile;** çocuk bakımı, amaçlarına ulaşmada yardımcı olma, tutarlı disiplin, standartların belirliliği, koruyuculuk başarı için baskı alt ölçekleri ve AAD toplam puanı arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır.

Tablo 3. Algılanan ana-baba davranışları envanteri'nin (AAD) alt ölçekleri ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ölçeği'nin (PARI) alt ölçeklerinin birbiriyle korelasyonu

(Table 3. The correlation with each of the sub-scale of parental attitude research instrument (PARI) and perceived parenting questionnaire's (PPQ))

		Çocuk bakımı	Amaç. Ulaş. Yard. Olma	Tutarlı disiplin	Stand. Belir.	Koruyuculuk	Fiz. cez	Başarı için baskı	Ayrıcalık. Yoks.	Duyg. Ceza	AAD toplam
Aş.Kont Annelik	r	-,14 (*)	-0,03	-,09 (*)	-,16 (*)	-0,06	0,08	-,22 (*)	-,01	0,03	-,14 (*)
Demok. tutum	r	-,19 (*)	-,09 (*)	-,11 (*)	-,18 (*)	-,10 (*)	,14 (*)	-,11 (*)	0,06	0,01	-,13 (*)
EvKadRL Red.	r	0,03	0,02	0,01	-0,09	-,10 (*)	-,06	-,15 (*)	-,16 (*)	-,25 (*)	-,19 (*)
KarıKoca Geç.	r	0,07	0,09	0,05	-0,02	-,16 (*)	-,02	-0,07	-,13 (*)	-,18 (*)	-0,08
Sıkı disiplin	r	-0,09	-0,04	-0,07	-0,04	-0,07	0,05	-,15 (*)	-,05	-,02	-,13 (*)
PARI toplam	r	-,12 (*)	-0,05	-0,06	-,15 (*)	-,15 (*)	0,09	-,23 (*)	-,04	-,07	-,20 (*)

* p= 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Ayrıca demokratik tutum alt ölçeği ile fiziksel cezalandırma pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır. **Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği ile;** koruyuculuk, başarı için baskı, ayrıcalıklardan yoksunlaştırma, duygusal cezalandırma alt ölçekleri ve AAD toplam puanı arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir. **Karı-koca geçimsizliği alt ölçeği ile;** koruyuculuk, ayrıcalıklardan yoksunlaştırma ve duygusal cezalandırma alt ölçekleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Artık ya da sıkı disiplin alt ölçeği ile; Başarı için baskı alt ölçeği ve AAD toplam puanı arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır. **PARI toplam puanı ile;** çocuk bakımı, amaçlarına ulaşmada yardımcı olma, standartların belirliliği, koruyuculuk, başarı için baskı, ayrıcalıklardan yoksunlaştırma alt ölçekleri ve AAD toplam puanı arasında negatif yönde fiziksel cezalandırma alt ölçeği arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLISION AND RECOMMENDATIONS)

Bulgulara yönelik aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Genç yetişkin anne ve babaların algıladıkları ebeveyn davranışları AAD envanterinin çocuk bakımı, amaçlarına ulaşmada yardımcı olma, tutarlı disiplin, standartların belirliliği, ayrıcalıklardan yoksunlaştırma alt ölçeklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak koruyuculuk, fiziksel cezalandırma, başarı için baskı ve duygusal cezalandırma alt ölçekleri açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre kadınların çocukluklarında daha fazla koruyucu tutumla karşılaştıkları, daha çok fiziksel ve duygusal ceza durumlarını yaşadıkları, başarı için daha fazla baskıya maruz kaldıkları söylenebilir.
- Genç yetişkin anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumları PARI ölçeğinin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve tutarlı disiplin alt ölçeklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak ev kadınlığı rolünün göreceli olarak erkek gruba göre kadın grupta yüksek, karı-koca geçimsizliği algısının ise erkek grupta daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Genç yetişkin anne ve babaların algıladıkları ebeveyn davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizine göre alt ölçeklerin birbiri ile ilişkisine göre sergilenen tutumlarla algılanan davranışlar arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre şu sonuçlar elde edilmiştir:
- Kontrolcü ve müdahaleci tutumu daha çok kullanan ebeveynlerin; çocukluk dönemlerinde; ihtiyaç duydukları zamanlarda aileleri tarafından daha az destek gördükleri, daha tutarsız bir disiplinle büyüdükleri sonucu elde edilmiştir. Çocuklarına karşı daha az demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin; çocukluk dönemlerinde daha koruyucu tutum, başarı için daha fazla baskı gördükleri söylenebilir. Çocuklarla uzun süre bir arada kalamayan, kendi annesine daha bağımlı olan ebeveynlerin; çocukluk dönemlerinde; daha az koruyucu tutum ve duygusal cezalandırma durumlarıyla karşılaştıkları, başarı için daha az baskı yaşadıkları söylenebilir. Karı-koca geçimsizliğini daha çok yaşayan ebeveynlerin; çocukluk dönemlerinde; daha az koruyucu tutum ve duygusal cezalandırma durumlarıyla karşılaştıkları görülmektedir. Çocuk yetiştirirken daha az sıkı disiplin uygulayan ebeveynlerin; çocukluk dönemlerinde; başarı için anne ve babaları tarafından daha fazla baskı gördükleri sonucu elde edilmiştir.
- Sonuçlara yönelik şu önerilerde bulunulabilir: ilköğretim okullarının anasınıfları, bağımsız anaokulları, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler Kurumu'na bağlı özel anaokullarında anne babaların çocuk yetiştirme tutumları konusunda bilgilenmelerini sağlamak amacıyla seminerler düzenlenebilir. Ayrıca anne babaların çocuklarına sergiledikleri disiplinin daha tutarlı hale gelmesi, anne babaların çocuk yetiştirirken, onların hayatında ve gelişimlerinde ne denli önemli bir yere sahip oldukları konusundaki farkındalıklarını artırmak amacıyla okullar, halk eğitim merkezleri, toplum merkezleri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak, aylık 8-10 saatlik paket programlar halinde eğitimler düzenlenebilir. Bu çalışma, İzmir ilinin sekiz merkez ilçesinden örneklem seçilerek hazırlanmıştır. İzmir ilinde sosyo-kültürel özellikleri açısından farklı olan semt ve ilçelere ya da Türkiye'nin farklı illerine göre daha geniş örneklemelere uygulanarak elde edilecek sonuçlar incelenebilir. Bugünün gençlerinin yarının anne babaları olacağı düşüncesinden yola çıkarak, "Anne-Baba Eğitimi" dersinin üniversitelerin sadece öğretmenlikle ilgili programlarında değil; tüm bölümlerinde okutulması önerilebilir.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Aydın, B., (1997). Çocuk Ve Ergen Psikolojisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
2. Başaran, İ.E., (1985). Eğitim Psikolojisi Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri. Ankara: Sevinç Matbaası.
3. Baumrind, D., (1978). Parental Disciplinary Patterns And Social Competence In Children. Youth Soc. 9.
4. Craig, J.G. and Kermis, D.M., (1995). Children today. New Jersey: Prentice Hall Englewood Cliffs.
5. Çerik, Ş., (2002). Ailelerin Gençlere Karşı Tutumları Ve Gençlerin Ailelerinin Tutumlarını Algılayışlarına Yönelik Üniversite Gençliği Üzerinde Bir Araştırma. Ege Akademik Bakış Dergisi. Cilt 2, Sayı:1, ss.2.
6. Dinç, A., (2007). Ergenlerde Anne Baba Tutumları ve Dini Yönelim. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Dökmen, Ü., (1985). Aile İçi İletişim Çatışmalarının Transactional Ve Graph Analiz İle İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Sayı: 1-2.
8. Durmuş, R., (2006). 3-6 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Anne-Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
9. Eripek, S., (1982). Kuramsal Açından Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri Ve Bir Sınıflandırma. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt: 15, Sayı:2, ss.44.
10. Fındıkçı, İ., (1989). Kişilik Nedir? Nasıl Oluşur?. Yaşadıkça Eğitim Dergisi. Sayı: 7, ss.40.
11. Fişek, G.O., (1982). Psychopathology And The Turkish Family: A Family Systems Theory Analysis. Ç. Kağıtçıbaşı (Der.) Bloomington, Indiana: University Press.
12. Geçtan. E., (2000). Psikanaliz ve Sonrası. 21. basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
13. Güngör, A., (1995). Aile içi etkileşim. Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi.
14. Gürsakal, N., (2002). Bilgisayar Uygulamalı İstatistik-II. İstanbul: Alfa yayınları.
15. Hamburg, M. and Young, P., (1993). Statistical Analysis For Decision Making. Orlando USA: Harcourt Brace College Publishers.
16. Harris, O.J. and Hartman, S.J., (1994). The Role of Parental Influence in Leadership. Journal of Social Psychology: Vol. 132 (2).
17. Hergenhahn, B.R. and Olson, M.H., (1997). An Introduction To Theories of Learning. 5th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
18. Kılıçaslan, A., (2001). Aile Fonksiyonlarının ve Algılanan Farklılaşmış Anne-Baba Yaklaşımının Kardeş İlişkileri Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
19. LeCompte, G., LeCompte, A. ve S. Özer, (1978). Üç Sosyo-Ekonomik Düzeyde Ankara'lı Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları: Bir Ölçek Uyarlaması. Psikoloji Dergisi 1: 5-8.
20. Lytton, H., Romney, D.M., (1991). Parents' Differential Socialization of Boys And Girls: A Meta-Analysis. Psychological Bulletin.
21. Maccoby, E. and Martin, J., (1983). Socialization In The Context of The Family: Parent-Child Interaction. Hetherington, E. (vol. ed.), Mussen, P. (series ed.), Handbook of Child Psychology, Vol. IV: Socialization, Personality, and Social Development.
22. Maccoby, E.E., (1984). Socialization and Developmental Change. Child Development.

23. Morgan, C.T. ve Karakaş, S., (ed.) (1991). Psikolojiye Giriş: Ders Kitabı. Çev. H.Ü. Psikoloji Bölümü. Ankara: Meteksan Yayınları.
24. Morgan, C.T. ve Karakaş, S., (Ed.) (1997). Psikolojiye Giriş. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
25. Önder, A., (2004). Ailede İletişim: "Konuşarak ve Dinleyerek Anlaşalım". İkinci Baskı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
26. Öner, N., (2006). Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler. İkinci Baskı. Cilt II. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
27. Özdamar, K., (2004). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi-1. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
28. Özerk, H., (2006). Ana Babaların Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Tutumları Ve Bilgi Düzeyleri İle 11-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Kendilerini Değerlendirmeleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
29. Özyürek, M., (2006). Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi. Birinci baskı. Ankara: Kök Yayıncılık.
30. Ross, S.M., (1996). Introductory Statistics. New York, USA: McGraw-Hill, Inc.
31. Ryder, V., (1995). Parents And Their Children. The Goodheart-Willcox Company, Inc.
32. Sürücü, A., (2003). Anne-Baba Çocuk İletişimi. Eğitime Yeni Bakışlar. Ali Murat Sünbül (Ed.).Ankara: Mikro Yayınları.
33. Whirter, M.J. ve Acar, V.N., (2000). Ergen ve Çocukla İletişim. Ankara: Us-A Yayıncılık.
34. Yavuzer H., (1990). Yaygın Anne Baba Tutumları "Ana-Baba Okulu". İstanbul: Remzi Kitabevi.
35. Yavuzer, H., (1999). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
36. Yeşilyaprak, B., (1988). Lise Öğrencilerinin İçsel ya da Dışsal Denetimli Oluşlarını Etkileyen Etmenler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı.
37. Yörükoğlu, A., (1998). Çocuk Ruh Sağlığı. 23. basım. İstanbul: Özgür yayınları.

EK (ADDITIONAL)

• Ek-1 Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARI)

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği" ile sizlerin çocuk yetiştirme tutumlarınız hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır. Ölçekte bulunan "Çok Uygun Buluyorum", "Oldukça Uygun Buluyorum", "Biraz Uygun Buluyorum", "Hiç Uygun Bulmuyorum" seçeneklerinden size uygun gelen birini işaretlemeniz yeterlidir. Bu ifadelerde doğru veya yanlış ifade yoktur. Araştırma için bütün ifadelerin işaretlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bazı ifadeler benzer dahi olsa boş bırakmanızı rica ederiz.								
	Çok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum				
1.Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.								
2.Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.								
3.Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.								
4.Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.								
5.Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.								
6.Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.								
7.Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirmesi affedilmez.								
8.Babalar, biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.								
9.Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeter derecede özgür olmasıdır.								
10.Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.								
11.Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.								
12.Daima koşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.								
13.Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha düzgün, daha akıcı olur.								
14.Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.								
15.Anne-babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.								
16.Bütün genç anneler, bebek bakımından beceriksiz olacaklarından korkarlar.								
17.Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa, hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.								
18.Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.								
19.Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.								
20.Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması								

gerektiği öğretilmelidir.				
21.Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde annenin tepesinin atması çok normaldir.				
22.Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.				
23.Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.				
24.Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.				
25.Küçük bir çocuk cinsiyet konusundan sakınmalıdır.				
26.Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.				
27.Uyanık bir anne-baba çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.				
28.Çocuklar, anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.				
29.Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse büsbütün şikayetçi olurlar.				
30.Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.				
31.Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kaptırır.				
32.Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.				
33.Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.				
34.İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.				
35.Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.				
36.Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.				
37.Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.				
38.Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.				
39.Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklerine başvurması öğretilmelidir.				
40.Annesinin arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.				
41.Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.				
42.Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.				
43.Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.				
44.Çocukların sorunlarına eğilirsanız, sizi oyalamak için birçok masal uydururlar.				
45.Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşp beraber eğlenirlerse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.				
46.Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.				
47.Bir çocuk eninde sonunda anne-babasınınkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir				
48.Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.				
49.Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.				

50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanamaz.				
51. Anne-babalar çocuklarını hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.				
52. Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.				
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.				
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.				
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.				
56. Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa, tüm aile rahat eder.				
57. Anne-babalar çocuklarını kendi kendine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.				
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.				
59. Çocukların toplantılarıyla, kız-erkek arkadaşlıklarıyla ve eğlenceleriyle ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.				
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.				

• **Ek-2 Algılanan Ana Baba Davranışları Envanteri (AAD)**

<p>Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyunuz ve (5-12 yaş arası) çocukluk yıllarınızı düşünerek, annenizin ve babanızın size karşı davranışlarını en iyi yansıtan seçeneği, ilgili boşluğa (X) işareti koyarak belirtiniz. Soruların tümünü atlamadan cevaplandırmanızı rica ederiz.</p>	
<p>1. Annem ona ihtiyaç duyduğumda yanımda olduğunu hissettirdi. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>	<p>2. Annem öteki çocuklardan daha başarılı olmamı isterdi. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>
<p>3. Annem kendi kendime bakabileceğim konusunda kaygılandırdı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>	<p>4. Annem bana öğrenmek istediğim şeyleri öğretirdi. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün</p>
<p>5. Annem arkama (kaba etlerime) vurarak beni döverdi. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün</p>	<p>6. Annem bir şey yapmamı istediğinde nedenini de açıklardı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>
<p>7. Annem sürekli benden yakınırdı. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün</p>	<p>8. Sevmediği bir şeyi yaptığımda annemin ne yapacağını kesinlikle bilirdim. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>
<p>9. Annem arkadaşlarımla birlikte olmama izin vermeyerek beni cezalandırırdı. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün</p>	<p>10. Annem beni tokatlardı. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün</p>
<p>11. Sevmediği bir şey yaptığımda annem bana soğuk davranırdı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>	<p>12. Annem beni azarlar, bana bağırırdı. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün</p>
<p>13. Annemin benden ne beklediğini ve nasıl davranmamı istediğini bilirdim. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>	<p>14. Sevmediği bir şey yaptığımda annem incinmiş ve düş kırıklığına uğramış görünürdü. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman</p>

15. Annem başıma bir şey geleceği korkusuyla kendi başıma bir yere gitmeme izin vermezdi. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman	16. Annem derslerimle ilgili olarak anlamadığım bir şey olduğunda bana yardım ederdi. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün
17. Annem, suçlu hissettirmeye ve utandırmaya çalışarak beni cezalandırırdı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman	18. Annem, özellikle okulda iyi notlar almam konusunda ısrarlıydı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman
19. Annem sıkıntılarım olduğunda bana yardım edip, beni rahatlatırdı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman	20. Annem, bir süre çok sevdiğim şeyleri kullanmama izin vermeyerek beni cezalandırırdı. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün
21. Annem beni cezalandırdığında bunun nedenini de açıklardı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman	22. Babam ona ihtiyaç duyduğumda yanımda olduğunu hissettirdi. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman
23. Babam öteki çocuklardan daha başarılı olmamı isterdi. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman	24. Babam kendi kendime bakabileceğim konusunda kaygılandırdı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman
25. Babam bana öğrenmek istediğim şeyleri öğretirdi. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün	26. Babam arkama (kaba etlerime) vurarak beni döverdi. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün
27. Babam bir şey yapmamı istediğinde nedenini de açıklardı. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen () Genellikle () Hemen her zaman	28. Babam sürekli benden yakınırdı. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir () Haftada bir () Hemen her gün
29. Sevmediği bir şeyi yaptığımda babamın ne yapacağını kesinlikle bilirdim. () Hiçbir zaman () Arada bir () Bazen	30. Babam arkadaşlarımla birlikte olmama izin vermeyerek beni cezalandırırdı. () Hiçbir zaman () Yılda bir iki kez () Ayda bir

☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman	☐ Haftada bir ☐ Hemen her gün
31. Babam beni tokatlardı. ☐ Hiçbir zaman ☐ Yılda bir iki kez ☐ Ayda bir ☐ Haftada bir ☐ Hemen her gün	32. Sevmediği bir şey yaptığımda babam bana soğuk davranırdı. ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman
33. Babam beni azarlar, bana bağırırdı. ☐ Hiçbir zaman ☐ Yılda bir iki kez ☐ Ayda bir ☐ Haftada bir ☐ Hemen her gün	34. Babamın benden ne beklediğini ve nasıl davranmamı istediğini bilirdim. ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman
35. Sevmediği bir şey yaptığımda babam incinmiş ve düş kırıklığına uğramış görünürdü. ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman	36. Babam başıma bir şey geleceği korkusuyla kendi başıma bir yere gitmeme izin vermezdi. ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman
37. Babam derslerimle ilgili olarak anlamadığım bir şey olduğunda bana yardım ederdi. ☐ Hiçbir zaman ☐ Yılda bir iki kez ☐ Ayda bir ☐ Haftada bir ☐ Hemen her gün	38. Babam, suçlu hissettirmeye ve utandırmaya çalışarak beni cezalandırırdı. ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman
39. Babam, özellikle okulda iyi notlar almam konusunda ısrarlıydı ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman	40. Babam sıkıntılarımda olduğunda bana yardım edip, beni rahatlatırdı. ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman
41. Babam, bir süre çok sevdiğim şeyleri kullanmama izin vermeyerek beni cezalandırırdı. ☐ Hiçbir zaman ☐ Yılda bir iki kez ☐ Ayda bir ☐ Haftada bir ☐ Hemen her gün	42. Babam beni cezalandırırken bunun nedenini de açıklardı. ☐ Hiçbir zaman ☐ Arada bir ☐ Bazen ☐ Genellikle ☐ Hemen her zaman